

**NASJONALT KUNNSKAPSSENTER
OM VOLD OG TRAUMATISK STRESS**

” Et bedre liv
for berørte av vold og traumer

1

Kan foreldre behandle barnas traumesymptomer selv?

Årskonferansen 2023

Norsk forening for allmennpsykologi 25.09

Silje M. Ormhaug (psykologspesialist, forsker II)

Heidi Maria Päivärinne (psykolog, veileder)

NKVTS.NO

2

Effektevaluering av behandlingsmetoden «Trinnvis sammen» i kommunale tjenester for barn og unges psykiske helse – en RCT studie

Årskonferansen 2023

Norsk forening for allmennpsykologi 25.09

Silje M. Ormhaug (psykologspesialist, forsker II)

Heidi Maria Päivärinne (psykolog, veileder)

NKVTS.NO

3

NKVTS.NO

4

Bakgrunn for studien

NKVTS.NO

5

Traumer og forekomst

- Mange barn utsatt for potensielt traumatiserende hendelser:
Vold fra omsorgsgiver eller andre, seksuelle overgrep, alvorlig mobbing, skremmende medisinsk behandling, alvorlige ulykker, plutselig dødsfall m. mer
- 1 av 5 mer enn en type vold i oppveksten
 - 5% alvorlig vold hjemme, 6% - seksuelle overgrep fra en voksen
 - 20% mobbing fra jevnaldrende
 - Andre typer skremmende hendelser – lite oversikt

Hafstad & Augusti, 2019; Grønning Dale m.fl, 2023

NKVTS.NO

6

Vanlige reaksjoner

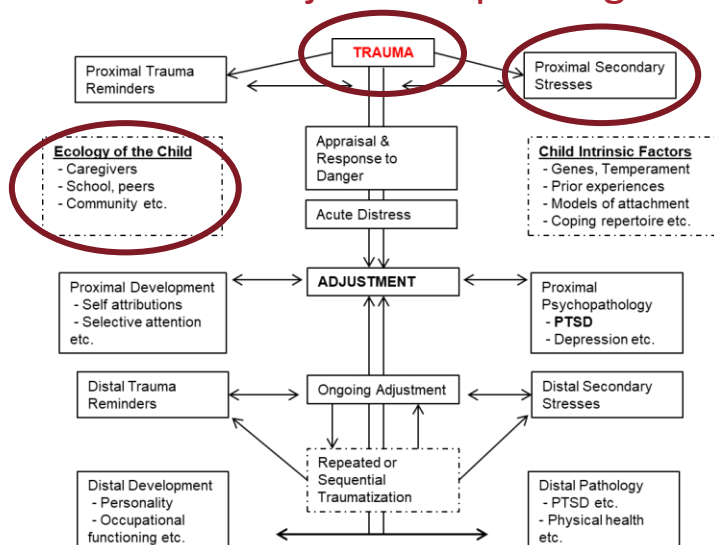
- **Symptomer på posttraumatisk stress (PTSS):**
 - **Gjenopplever** hendelsen
 - **Unngår** påminnere
 - Vedvarende **negative tanker og følelser**
 - **Hyperaktivering:** søvnvansker, uro, konsentrasjonsvansker
- Andre vansker:
depresjon, søvn, skolefungering, sosiale relasjoner
- Stor variasjon i reaksjoner: 8-33% utvikler full PTSD
- Plager mer enn 3-6 måneder → hjelpebehov

Danese et al., 2020; Alisic et al., 2014; Hiller et al., 2016

NKVTS.NO

7

Hvordan forstå forskjeller i tilpasning?

Pynoos, Steinberg & Piacentino, 1999; Trickey et al., 2012

NKVTS.NO

8

PTSS hos barn – foreldrenes rolle

- Foreldrene som barnets «Protective shield»: brutt ved traumet
- Krevende: følelse av skyld, skam, uro
- Mange utsatt selv
- Foreldres atferd, støtte og posttraumatiske kognisjoner assosiert med barns PTSS
- Ønsker å hjelpe selv – en barrierer mot å søke hjelp

Pynoos 1999; Hiller et al., 2018 ; Williamson et al., 2017; Holt et al., 2014; Tutus & Goldbeck, 2016; Thurston & Phares; 2008

NKVTS.NO

9

Kan foreldreledet behandling være et svar?

Foreldreledet behandling:

- Nytt forskningsfelt
- Mer enn foreldreveiledning: foreldrene ansvar for terapeutiske oppgaver
- Med tett oppfølging fra en terapeut
- Protokoller for angst: 11 RCT studier, gode resultater
- Protokoll for PTSS: Stepping Together CBT for Children after Trauma/ Trinnvis sammen

Creswell et al., 2022; James et al., 2020; Lyneham et al., 2006; McKinnon et al., 2018; Rudy et al., 2017; Salloum et al., 2014; Thirlwall et al., 2017; Thirlwall et al., 2013

NKVTS.NO

10

Metoden Trinnvis sammen

NKVTS.NO

11

Trinnvis sammen*

Utviklet av Alison Salloum med medarbeidere, USF

Bygger på kjente behandlingsprinsipper for PTSD (TF-CBT)

USA, samme terapeut

Trinn 1: Foreldreledet, terapeutstøttet

Trinn 2: Terapeutledet traumefokusert kognitiv atferdsterapi (TF-CBT)

*Tidligere Trinnvis TF-CBT

Salloum et al. 2022; 2016; 2014; Cohen et al., 2017;
Scheeringa et al., 2011

NKVTS.NO

12

Målgruppen

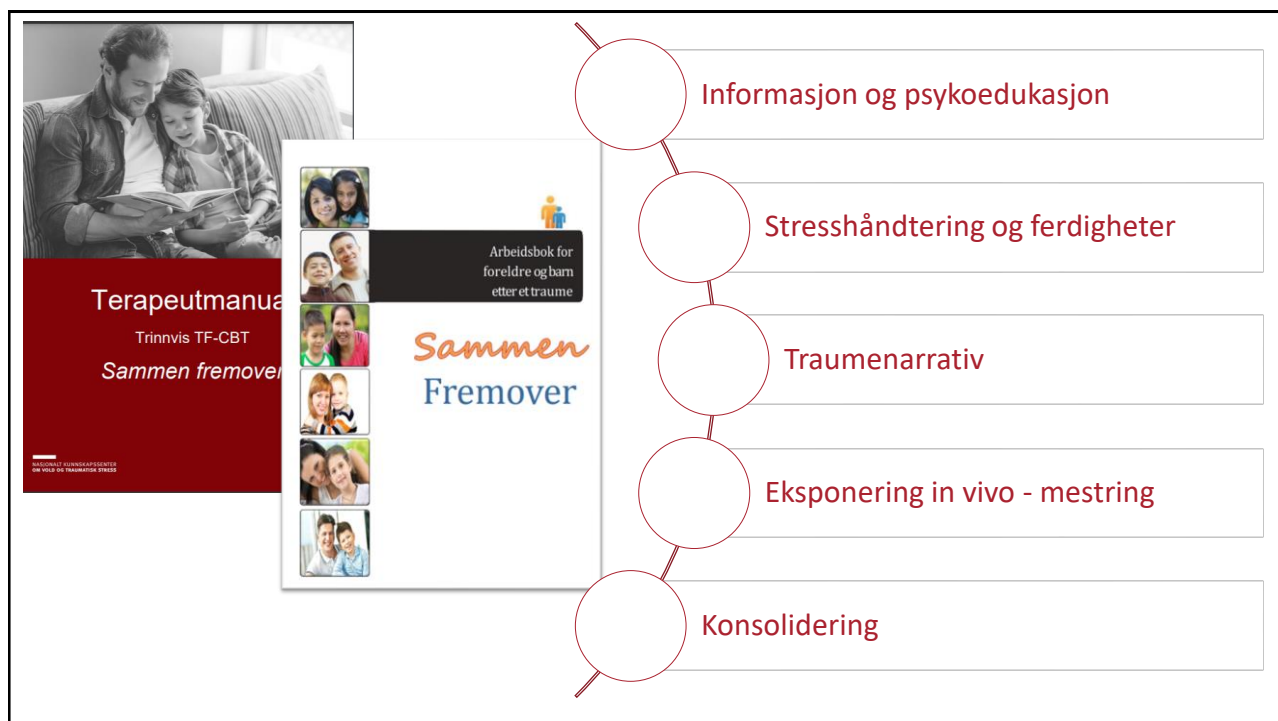
- Barn 7-12 år
- Moderate symptomer på PTS
- Minst 3 år da traumet skjedde
- Må ha det trygt hjemme!

Eksklusjonskriterier:

- Foreldre som følger var overgriper
- Mistanke om alvorlig suicidalitet, psykose, psykisk utviklingshemming
- Ubehandlet rusproblematikk
- Behov for tolk

NKVTS.NO

13

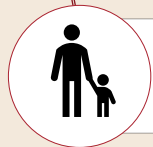

14

Behandlingsforløpet

5 møter med terapeut, forelder og barn (+ 2 ekstra)
+ 7 telefonsamtaler mellom terapeut og forelder

11 møter mellom foreldre og barn

6-9 uker aktiv behandling
+ 6 uker vedlikehold

15

Dokumentasjon

Gode resultater i USA

- Foreldreledet (Trinn 1) + TF-CBT (Trinn 2)=
Like god som ordinær TF-CBT
Reduksjon i PTSS, depressive plager, utagerende atferd, søvnvansker + foreldres egne PTSS, depressive plager og foreldrestress
- For 2/3 var den foreldreledede behandlingen nok (Trinn 1)
Risikofaktorer: Foreldres depressive plager, barn med sinneutbrudd og Latinx familier
- Kostnader halvert
- Evidensgrad 3: lovende (ungsinn.no)

Salloum et al, 2016; Salloum et al, 2022a); b); c)

NKVTS.NO

16

Dokumentasjon: I Norge

I Norge: Trinn 1 i kommunen, trinn 2 i BUP

- Gjennomførbarhetsstudie
- $n = 82$ foreldre og barn (56% jenter, gj.alder 10 år)
- 11 kommuner i hele landet
- 63 % (ITT)/ 83 % (completers) trengte ikke mer behandling
- Risiko: Lavere utdanning, sterke emosjonelle reaksjoner hos foreldre, sosial støtte
- Barn, foreldre og terapeuter liker metoden
- Kommunale ledere synes den passer inn

Ormhaug et al, 2022; Fagermoen et al., 2023a); 2023 b)

NKVTS.NO

17

Barnas opplevelse

«Jeg synes det har vært veldig fint fordi det har hjulpet. Og det er slitsomt å gå rundt å tenke på så mange ting ... I fjor så var jeg veldig stresset og sånne ting. Og nå slapper jeg mer av på skolen og klarer å konsentrere meg bedre.»

«Det har blitt bedre, og vi har liksom blitt litt kjent i de oppgavene og sånt.»

«Pappa og jeg har blitt bedre venner, det er ikke like mye krangel»

Haabrekke et al., in prep; Ormhaug et al., 2022

NKVTS.NO

19

Foreldrenes opplevelse

«Hvis terapeuten hadde gjort alt, og jeg ikke hadde vært til stede, ville jeg ikke fått innsikt i hvor traumatisk opplevelsen har vært for sønnen min. Da han fortalte meg om traumene på hjemmemøtene våre, kunne jeg høre og se uttrykkene hans, og det ga meg et innblikk jeg ikke hadde før. Og jo tryggere han følte seg, jo mer fortalte han meg. Da ble det klarere for meg, og så kunne jeg møte ham på nye måter.»

Fagermoen, Jensen, Martinsen & Ormhaug, 2023

NKVTS.NO

20

Terapeutenes opplevelse

«I praksis så er du tettere på enn det en kan forvente når en lærer metoden, fordi vi går rett på de viktige temaene. På den måten, tror jeg at de føler at jeg er en som adresserer noe som er veldig viktig. (...) Selv om jeg ikke er med dem ute i verden og gjør eksponeringsoppgavene, så veileder jeg i forkant og etterpå. Jeg har fått tilbakemelding på at foreldrene føler de har blitt tett fulgt opp»

Næss et al., in review

NKVTS.NO

21

Metoden ifht kommunens rammer og mål

«[Metoden] passer bra både fordi det er snarlig handling, det har også et forebyggende preg ... for å forhindre mer utfordrende problemer senere ... og at du har empowerment-ideen, for å gjøre det mulig for folk å håndtere sine egne utfordringer ... som jeg synes er perfekt i tråd med det engasjementet vi ønsker i vår kommune.»

Ormhaug et al., 2022

NKVTS.NO

22

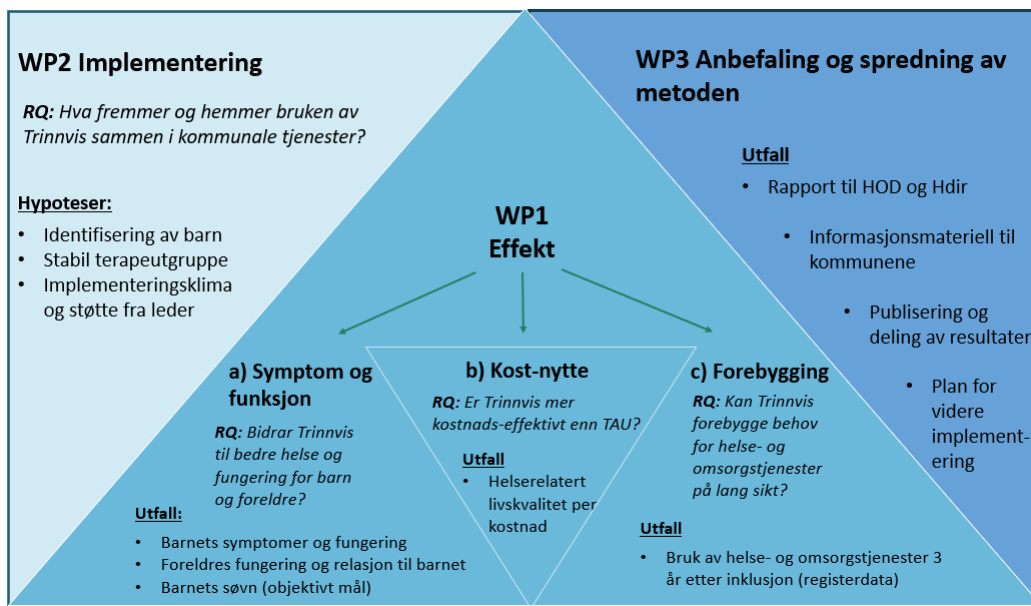

Effektevalueringen av Trinnvis sammen

Kap. 3.6 Forebygge vold og overgrep og støtte til volds- og traumeutsatte

NKVTS.NO

24

28

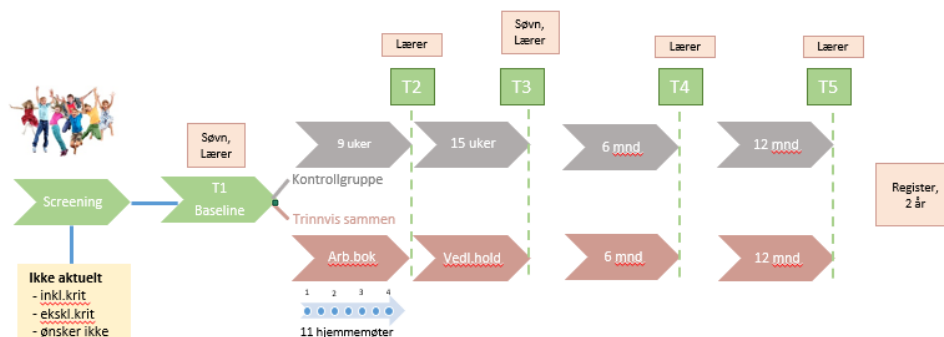
Design

- **Hybridstudie:** implementering + effektevaluering
- Randomisert kontrollert design (RCT)
- Inkludere mellom 20-30 kommuner
- Behov for 160 barn til sammen
 - Halvparten får Trinnvis Sammen gruppen
 - Halvparten får «Treatment As Usual» (TAU)

29

Design – randomisering og kartlegging

NKVTS.NO

30

Design – Treatment As Usual (TAU)

- **Tilby den oppfølgingen dere vanligvis gir:**
Foreldreveiledning, gruppebehandling, samarbeidsmøter, individualltimer, viderehenvisning til BUP, etc.
- Ikke redusere eller endre tilbudet!
- Viktig at barna i TAU-gruppen får like god oppfølging som vanlig!

NKVTS.NO

31

Trinnvis Sammen- kommunene

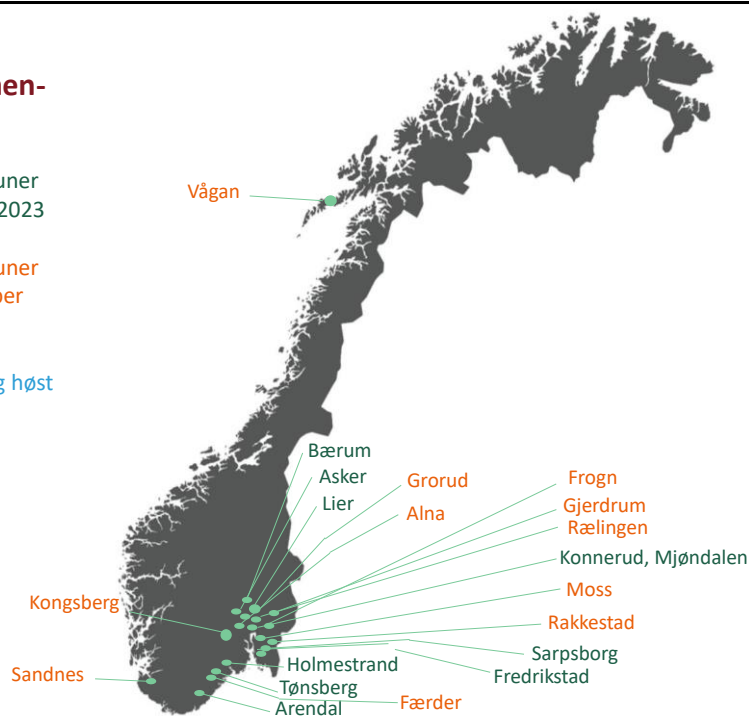
Runde 1: 10 kommuner
Opplæring februar 2023

Runde 2: 11 kommuner
Opplæring september
2023

Runde 3: Opplæring høst
2024

Mål:

160 familier
30 kommuner

32

Spørsmål?

NKVTS.NO

33

